

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II
VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 K

ROČNÍK VI.

V PRAZE, V ÚNORU 1925.

ČÍSLO 9.

JAN KRAJÍČEK:

Pozůstalostní inventář o sporném majetku.

Přednáška tato má za účel pojednati o tom, jak daleko jest přípustno zařaditi a oceniti při sepsání pozůstalostního inventáře sporný majetek.

Súčastněné strany často činí udání, že se ztratily majetkové hodnoty jako vkladní knížky, hotové peníze, cenné papíry a jiné majetkové součástky, které zůstaviteli patřily.

Strany požadují od soudního komisaře, aby toto ztracené jmění bylo vyšetřeno, do stavu jmění zařazeno a oceněno.

Jest proto záhodno jasně stanoviti, pokud takové žádosti má se vyhověti.

Podle § 97 nesp. pat. má pozůstalostní inventář za účel zjistiti majetek, v jehož držbě se zůstavitel v době svého úmrtí nacházel.

Jiného účelu pozůstalostní inventář nemá.

Jest tudíž důležitě hned předem prohlásiti, že nemůže býti předmětem inventárního šetření zjištění vlastnického nároku vedle držby, a že veškeré návrhy na vyšetření vlastnictví anebo jiného práva zůstavitelova v den úmrtí jest a limine odmítnouti.

Soudní komisař má podle zásad § 2 nesp. řízení při inventuře soustřediti své šetření pouze na zjištění faktické držby v den úmrtí.

V § 98 téhož patentu jest blíže vytčeno, jak soudní komisař má vyslechnouti dědice a příbuzné a prozkoumati pozůstalostní spisy a přípustné listiny, ohledati pozůstalý majetek a použití vhodných prostředků, které jsou způsobilé zjednatí úplné objasnění.

Jak jednotlivé součástky majetkové mají býti do inventáře zařazeny, jest přesně nařízeno v § 99 až 108 téhož patentu a jest způsob ocenění jasně vysloven.

Podle předpisu § 2—5 nesp. pat. jest soudní komisař vázán postupovati, poměry na sporný majetek vliv mající obsažně vyzkoumati, příčinost vyšetřených událostí dle možnosti vystihnouti, a hlavně se snažiti, aby začátek a důvod držby byl vysvětlen, a to tak, aby vztahy, které na soudcovské rozhodnutí mají vliv, byly všestranně objasněny.

Avšak zkušenost učí, že i po vyčerpání tohoto, pokud možno všestranného šetření, zůstavitelova držba v den úmrtí zůstává nevyjasněnou a z různých důvodů spornou.

Pakliže šetření končí negativním výsledkem, a držba zůstavitelova v den úmrtí nebyla prokázána, pak oproti

cizí věrohodné držbě musí býti zařazení i ocenění do inventáře odmítnuto a vyloučení majetku ze stavu aktiv v poznámce odůvodněno.

Jinak tomu jest, pakliže držba zůstavitelova jest pravděpodobna průkazy, které co do věrohodnosti nemohou býti odporujícími interesenty vyvráceny, tak že pravděpodobnost zůstavitelovy držby v den úmrtí zůstavitelova nebyla popřena. Pojednání toto má se týkati této poslední eventuality, — kdy konané šetření prokázalo zůstavitelovu držbu krátce před úmrtím a pozbytí jeho držby nelze věrohodně prokázati.

V tomto směru jest mi pojednati o oprávněnosti stran ku podání návrhů, o předmětu sporného majetku, o způsobu řízení k jeho vyšetření, o způsobu ocenění a o předložení hotového inventáře obsahujícího sporný majetek.

I. Legitimace ku podání návrhů o sporném majetku.

Jak v Ottově »Rechtsfürsorgeverfahren« na str. 128 jest uvedeno, nesp. řízení v řízení nesporné strany ve smyslu stran v řízení sporném, nýbrž pouze interesti-zájemníci, jejichž návrhy a výpovědi slouží za pomůcku a pramen ku všestrannému vyšetření. I řízení při vyšetřování sporného majetku jest officiosní spadající jediné pod odpovědnost soudcovu, při čemž strany, tudíž ani přihlášení dědicové nemají rozhodujícího vlivu.

Přes to však nutno rozlišovati mezi zájemníky, pokud zákon jejich účastenství při vyšetřování nařizuje, anebo povoluje, a mezi zájemníky, kteří se pouze za ně vydávají a z různých příčin na vyšetření vliv míti se snaží.

Účastníky, kterým zákon při inventuře účast povoluje nebo někdy nařizuje, musí ovšem i při sporném majetku soud ku všem návrhům připustiti.

Z úřední povinnosti mají býti k inventuře obesláni: opatrovník pozůstalosti, vykonatel poslední vůle, věřitelé, kteří by oddělení majetku požadovati mohli, při čemž zákon používá slov: »kterými by oddělení od majetku dědicova povolno býti mohlo (bewilligt würde)« a při substitučních nápadech i substituovaní dědici.

Zákon sice nepředpisuje v tomto odstavci, že by nepominutelný dědic musel býti k inventuře přivzat, a rozhodnutí ze dne 22. prosince 1898 č. 99 praví, že nárok na povinný díl vzniká teprve okamžikem, kdy nepominutelný dědic tento svůj nárok soudu ohlásí, takže před tímto projevem by nemusel býti vyrozuměn, avšak rozhodnutí ze dne 3. října 1860 č. 1205 vyslovilo zásadu, že k inventuře nepřivzatý dědic jest oprávněn za opětovný odhad zažádati.

Jelikož však podle § 804 jest nepominutelný dědic oprávněn za zřízení inventáře zažádati a § 784 předpisuje, jakým způsobem majetek má býti zjištěn, aby povinný díl mohl býti vypočten, má podle mého náhledu i nepominutelný dědic býti k inventáři přivzat.

Při nastalé kaducitě přísluší účastenství kadučnímu eráru teprve ode dne soudního nálezu, že kaducita nastala. (Rozhodnutí ze 27. ledna 1904 č. 1155.)

II. O předmětu sporného majetku.

Návrhy interestentů mohou býti předmětem šetření pouze, pokud jsou způsobitelné držbu zůstavitelovu prokázati.

Jakého druhu držba ta v den úmrtí byla, nerozhoduje, šetření vztahuje se tedy i na držbu nabytou clam, vi, precario — § 335 o. z. a na věci hmotné i nehmotné dle § 311 o. z.

Pakliže jest zjistitelná jakost této držby dle § 316 o. z., musí ovšem býti okolnost ta poznamenána, neboť jak Schusterův komentář ku § 97 praví, činí sepsaný inventář jako veřejná listina plný důkaz, že sepsané předměty se v pozůstalosti nacházely a mají udanou cenu, ale mimo to také, že v době sepsání inventáře žádné jiné soudnímu komisaři známé jmění nestávalo.

Jelikož § 97 nesp. ř. předpisuje, že všechno v držbě zůstavitelově se nalézající jmění má býti sepsáno, a při tom jednotlivé druhy držby nevyklučuje, musí do inventáře býti pojato i jmění mala fide ve skutečné držbě zůstavitelově se nacházející.

Zjištěné nebo ohlášené nároky musí ovšem býti poznamenány, avšak nutno míti na zřeteli i předpis § 323 a 324 o. z., že držitel má k dobru právní domněnku o nabytí platného titulu.

Dle mého náhledu však příliš daleko jde rozhodnutí ze dne 18. ledna 1921 R II 415/20, které praví:

»K tomu, by věc byla pojata do inventáře se nevyhledává, by zůstavitel byl jejím držitelem. Stačí faktická moc zůstavitelova na věci, třeba i cizí a nejistota o tom, patří-li věc osobě třetí.«

Dle mého náhledu pouhá detence při nezjištěné držbě nestačí ku pojetí do inventáře i při nejistotě, patří-li věc osobě třetí. Z důležitých rozhodnutí uvádím tyto případy vyličující postup soudní praxe, nebo jen konečný náleží bývalého vídeňského nejvyššího soudního dvoru a našeho Nejvyššího soudu:

1. O tvrzeném daru:

Soudní komisař poznamenal v inventáři, že se cenné papíry nacházejí v držení spolubydlitelky zůstavitelovy, která prohlásila, že je obdržela darem.

Pozůstalostní soud nařídil spolubydlitelce soudní deposici, kteréžto opatření rekursní soud zrušil.

Bývalý nejvyšší soudní dvůr nařídil, aby šetření bylo doplněno, v jakém poměru spolubydlitelka k zůstaviteli se nalézala, a aby se zjistilo, kde se v době úmrtí papíry nacházely, a na to, aby nové rozhodnutí bylo učiněno. (Rozhodnutí ze dne 17. února 1863 číslo 1048.)

2. O nedokázané držbě:

»Ve třetí ruce nalézající se věci, o kterých není zjištěno, že se v době zůstavitelova úmrtí v jeho držení nacházely, nemohou býti do inventáře pojaty.« (Rozhodnutí ze dne 17. února 1863 číslo 1656.)

3. O zjištění držby:

»Za účelem zařazení věcí nacházejících se v držení třetí osoby mají býti držebnostní okolnosti a způsob, jak věc do rukou třetí osoby se dostala, vyšetřeny.« (Rozhodnutí ze dne 17. února 1863 číslo 1048.)

4. O nemovitém obvěnění:

Do pozůstalosti pojata byla nemovitost zůstavitelova, ale manželka tvrdila, že se stala následkem úpisu obvěnění vlastníci, a že statek nemovitostní netvoří část pozůstalostního majetku. Druhá instance toto tvrzení potvrdila, ale bývalý nejvyšší soudní dvůr rozhodnul, aby nemovitost pojata byla do inventáře, jelikož zůstavitel v den úmrtí svého v držení nemovitosti se nalézal, dědicové nárok vdovy dle svatební smlouvy popírají, a vyloučení z pozůstalosti z důvodu obvěnění jen pořadem práva uskutečnit lze. (Rozhodnutí ze dne 25. ledna 1868 číslo 520.)

5. Další o nemovitém obvěnění:

Rozhodnutí ze 25. ledna 1865 číslo 520 praví, že má býti pojat do inventáře zůstavitelem jeho manželce jako obvěnění určený statek.

6. O pochybném vlastnictví u třetích osob:

Ve třetí ruce se nacházející věci, o nichž není zjištěno, že zůstaviteli v den jeho smrti náležely, nesmí do inventury býti pojaty. (Rozhodnutí ze dne 21. srpna 1874 číslo 5452.)

7. O držbě manželů záhy po sobě zemřelých:

Majetek pozůstalosti manželů žijících ve společné domácnosti po sobě v nejkratší době zemřelých beze zanechání dokladů o výhradném držení jednoho nebo druhého z nich, má býti sepsán po jedné polovici do obou inventářů, při čemž má se poznamenati v obou inventářích, na které předměty činí se nároky na výhradné vlastnictví od dědiců jedné strany a od dědiců druhé strany. (Rozhodnutí ze 16. února 1875 číslo 224.)

8. O vkladních knížkách v cizí držbě:

Do inventáře nelze pojati vkladní knížky, o kterých třetí osoba se za pravého držitele vydává, poněvadž dle § 323 o. z. držitel nemusí důvod držby udávati, a pouhé shodné jméno na knížce se jménem zůstavitelovým ničeho nedokazuje. (Rozhodnutí ze dne 27. března 1877 číslo 3622 a také zde dne 10. října 1883 číslo 11.878.)

Oproti tomu dle rozhodnutí níže uvedeného ze dne 3. února 1886 číslo 1342 na žádost kurátora neznámých dědiců bylo povoleno, aby soud vydal záповěď výplaty vkladu na knížku, která se nacházela v držení třetí osoby.

9. O sporné nemovitosti z prvního manželství zůstavitelova:

Podle pozůstalostního aktu po první manželce byla nemovitost odevzdána jejím dětem, a proto první i druhá instance zamítly žádost druhé manželky, aby nemovitost byla zařazena do stavu manželova jmění.

Nejvyšší soudní dvůr nařídil, aby nejprve bylo vyšetřeno, zdali zůstavitel v okamžiku svého úmrtí nalézal se v držení, a dle toho po případě soud projednací inventář opravil, poněvadž soudy mezi projednáním pozůstalosti nejsou povolány ku rozhodnutí, kdo má se pokládati za vlastníka, nýbrž pouze má býti vyšetřeno, zdali a jak věc do inventáře zařazena býti má. (Rozhodnutí ze dne 24. března 1885 číslo 2744.)

10. O zákazu výplaty vkladu.

Na žádost kurátora neznámých dědiců vydán zákaz výplaty ze knížky spořitelni v držení třetí osoby, načež žádost třetí osoby o zrušení zákazu byla poslední instancí zamítnuta s odůvodněním, že sporná otázka o vlastnictví vkladu v oficiosním řízení nemůže býti rozhodnuta. (Rozhodnutí ze dne 3. února 1886 číslo 1342.)

11. Při tvrzení, že žádné jmění nepozůstalo.

V úmrtním zápisu uvedeno bylo, že jmění nepozůstalo.

Na oznámení dědičky o majetku zahájeno bylo řízení, při kterém někteří dědicové popírali a někteří tvrdili jmění do pozůstalosti patřící, a tito přihlásili se za dědice ex lege s dobrodiním inventáře.

Přihláška byla přijata, ale přihlášení dědicové byli poukázáni, aby prokázali, že v držení třetích osob se nalézající majetek patří do pozůstalosti, a dokud se tak nestane, že v projednání se nebude pokračovati. (Rozhodnutí ze dne 10. října 1888 č. 11.432.)

12. O návrhu na sečkání s projednáním.

Návrh na vyloučení zdánlivě cizích věcí neodůvodňuje zastavení projednání až do rozhodnutí sporu. (Rozhodnutí ze dne 18. dubna 1888 číslo 4534.)

13. O daru pojistky.

Přihlášená dědička tvrdila, že obdržela pojistku darem, a že police do pozůstalosti nepatří. Nejvyšší soudní dvůr uznal, že dar nebyl prokázán, a že jenom ten, kdo do oprávněné držby pozůstalosti se uváže, tedy pouze soudně uznalý dědic, může se státi držitelem pojistky. (Rozhodnutí ze dne 28. října 1890 číslo 9833.)

14. O daru pro případ smrti.

Do inventáře nemá být pojata jmění darované pro případ smrti. (Rozhodnutí ze dne 27. července 1892 číslo 8937.)

15. O zůstavitelově příkazu k vydání po úmrtí.

Pakliže zůstavitel svěřil cenné papíry třetí osobě, aby je dědicům vydala, mají tyto papíry být do inventáře pojaty. (Rozhodnutí ze dne 12. února 1895 číslo 1661.)

16. O substitučním schválení teprve po úmrtí nastalém.

Pakliže nemovitost se substitučním závazkem prodaná byla teprve po úmrtí zůstavitelově substitučně schválena, nemá být vypuštěna z inventáře. (Rozhodnutí ze dne 17. srpna 1897 číslo 9884.)

17. O nároku na vrácení věna.

I když bylo smlouveno navrácení věna po smrti manželčině na zákonné dědice, má manželčin nárok na vrácení věna být pojat do inventáře. (Rozhodnutí ze dne 25. ledna 1899 číslo 757.)

18. Možno-li mezi inventurou nastoupiti pořad práva.

Rozpor, zdali věc patří do pozůstalosti má být poukázán na pořad práva, avšak před poukazem tím musí být oficiálně rozhodnuto, zdali věc má být pojata do inventáře, čili nic. (Rozhodnutí ze dne 7. ledna 1903 číslo 17.862.)

19. O zůstavitelově pojistce v cizím držení.

Nachází-li se pojistka v držení třetí osoby, nemá být do stavu jmění v inventáři zařazena. (Rozsudek ze dne 20. listopadu 1905 č. 18.293.)

20. O směnkách.

Ze stavu aktiv mají být takové směnečné pohledávky vyloučeny, které jsou promlčeny dle § 77 sm. ř., pakliže pro nárok obohacení dle § 83 sm. ř. žádné skutečnosti zjištěny nebyly. Ale akcepty bez udání splatnosti nemají být vylučovány, a to v ohledu na nařízení ministerstva spravedlnosti ze 6. října 1853 č. 200 ř. z., poněvadž nárok směnečný proti akceptantu teprve za tři léta po splatnosti se promlčuje. (Rozhodnutí ze dne 5. října 1905 č. 10.696.)

21. O nároku legatářů.

Odkazovník není legitimován k rekursu proti vylou-

čení předmětů majetkových z inventáře. (Rozhodnutí ze dne 18. června 1907 číslo 7777.)

22. O návrhu k soudní deposici.

Spoludědici nemůže být nařízeno, aby vydal udánlivě pozůstalostní věci, do jejichž držení se on před nápadem na dědictví uvázal. (Rozhodnutí ze dne 19. května 1908 R. III 164/8.)

23. O vkladní knížce se jménem zůstavitelovým v cizí držbě.

Do inventáře nemá být pojata spořitelní knížka znějící na jméno zůstavitelovo, ale nacházející se v ruce třetí osoby. (Rozhodnutí ze dne 8. října 1912 R I 671/12.)

24. Kdy lze peněžnímu ústavu výplatu zapovědět. Spořitelně nesmí být výplata zapovězena, dokud není zjištěno, že má vkladní knížka být do inventáře pojata. (Rozhodnutí ze dne 17. prosince 1913 R I 1904/131.)

25. Jak postupovati, nevedlo-li šetření ku zjištění držby.

I když účastník uvádí okolnosti, které jenom formálním průkazným řízením mohou být objasněny, má být přece oficiálně rozhodnuto, má-li se předmět do inventáře zařadit, čili nic. (Rozhodnutí ze dne 24. srpna 1915 R I 425/15.)

26. O právu zůstavitelově k záповědi sepsání inventáře.

Testátor jmenoval svou dceru za universální dědičku a ustanovil, pakliže ona zemře bez potomků a bez poslední vůle, že pětina z toho, co po ní zůstane, má připadnouti náboženské obci židovské ku zřízení nadací, ale nařídil, že dědička není nikterak omezena s dědictvím volně nakládati, že se od ní žádné zjištění nesmí požadovati, a že žádný kurátor nemá být jmenován. Na revisní stížnost finanční prokuratury podané jménem nadační ochrany bývalý nejvyšší soudní dvůr nařídil zřízení inventáře s odůvodněním, že jest též možno, že dědička dědictví vůbec nepoužije, že zůstavitel může substituční případ omezit také na zvláštní způsob ním udaný, a poněvadž jest nejisto, dojde-li k takovému substitučnímu případu, musí substituční dědic být ohledně svého interese chráněn dle předpisu § 608 a 613 o. z.

Při tom bylo podotčeno, že zřídí-li se inventář, ničeho proti testamentu se nepodniká, neboť inventář neposkytuje žádné majetkové jistoty, ale opatřuje pevný základ pro průkaz, jaký majetek v den úmrtí zůstavitelova stával. (Rozhodnutí ze dne 12. září 1916 R I 276/16.)

27. Jakým způsobem pozůstalostní soud může sporný nárok poukázati na pořad práva.

Spor dědicův se třetí osobou, zdali věc do pozůstalosti patří nebo vlastnictvím třetí osoby jest, má být sice poukázán na pořad práva, avšak bez oficiálního poukazu, kdo v úloze žalobce vystoupiti má. (Rozhodnutí ze dne 6. února 1917 R II/21.)

28. Má-li skončení inventáře být závislým na skončení rozepře.

Rozhodnutí ze dne 26. září 1922 R II 369/22 vyslovalo zásadu, že inventuru pozůstalosti jest vykonati přes to, že není dosud rozhodnut spor, na nějž byly strany dle § 125 nesp. ř. poukázány, jen, když se některý z dědiců přihlásil s dobrozdáním inventáře.

III. O řízení při sepisování inventáře při sporném majetku. O řízení tom platí předpisy § 98 a 113 nesp. patentu a všeobecné nařízení dle § 2 nesp. pat.

Zde jak shora uvedeno, jest pojednati o tom, jak má být postupováno, když při důvodně tvrzené držbě zů-

stavitelově žádná jiná držba není stejně prokázána, anebo jest prokázána způsobem méně odůvodňujícím: jak daleko soud jest oprávněn zasáhnouti, jak snaha vyšetřovací jest vymezena, a kde končí.

Reich v knize: »Österreichisches Notariats Handbuch« na str. 391 vyslovuje zásadu, že jestli jest sporný návrh ohledně držby zůstavitelovy pravděpodobným způsobem podepřen, má soud návrhu vyhověti s poznámkou spornosti v inventáři a s poukazem, že konečné rozhodnutí může jenom pořadem práva býti prokázáno.

Vyloučeno jest zařazení sporné položky do inventáře jako provisorní.

Rozhodnutí ze dne 8. února 1898 číslo 2001 (Not. Zeitung 1898 str. 88) uvádí, že není přípustno některou položku zařaditi do inventáře jako provisorní, když jest spornou, nýbrž že má býti označena jako sporná s poznámkou, že z tohoto důvodu o takové položce v cestě pozůstalostní nemůže býti rozhodnuto.

To se netýká však jenom otázky zařazení nebo vyloučení z inventáře, nýbrž i soukromoprávních předpokladů (privatrechtliche Vorfragen), které mají pro rozhodnutí povahu praejudiciální; i ty musí ponechati se konečnému rozhodnutí pořadem práva. Ott. »Rechtsfürsorgeverfahren« str. 229.

Opírajíc se také o rozhodnutí citované v »Öster. Centralblatt für die juristische Praxis« z 15/7 1885-IV pod č. ř. 193, že projednací patent neobsahuje úplný výpočet všech záležitostí, které v oficiosním řízení mají býti projednány, a že proto tam, kde zvláštních norem nestává, má se projednávat podle zvláštních pravidel účelných pro posuzování a objasnění z úřední povinnosti, poukazovala praxe při sporném majetku stranu, sporný majetek tvrdící, na pořad práva s ustanovením termínu, po jehož zmeškání zařazení do stavu aktiv mělo býti vyloučeno.

Avšak řízení takové jest nepřípustno.

Řízení takové nařizující impetrantovi, že musí do určité doby své tvrzení prokázati, jinak, že na jeho udání nebude vzato zřetele, zákon nezná, a analogie dle § 127 nesp. pat. jest zajisté nepřípustna.

I rozhodnutí ze dne 29. srpna 1893 č. 10.184 praví, že nařízení projednacího soudu dědicům, aby oproti odporujícímu dědici do určité lhůty pozůstalostní pohledávky zažalovali, jest nepřípustným.

Rozhodnutí ze dne 6. února 1917 R. II 31/17 zrušilo usnesení předchozích soudních stolic, podle kterého bratr zůstavitelčin, který tvrdil darování za živa oproti ostatním příbuzným, byl poukázán na pořad práva, s tím, že neprokáže-li do 14 dnů podání žaloby na odporující příbuzné, předmět bude pojat do inventáře. Nejvyšší soudní dvůr odůvodnil své rozhodnutí tím, že držebnostní poměry jest oprávněn vyšetřiti pozůstalostní soudce, ale nároky vlastnické rozhodnouti může jen procesní soudce, že v nesporném řízení nemůže se předbíhati řešení otázky nabytí vlastnictví, a že zákon z 9. srpna 1854 číslo 208 ř. z. v tomto ohledu neposkytuje pozůstalostnímu soudci žádná práva.

Zajímavým jest rozhodnutí ze dne 28. května 1913 R. II 558/13-1 otištěné v Právniku z roku 1914 na straně 821.

Oproti testamentu tvrdil nepominutelný dědic zkrácení svého povinného dílu dříve, nežli inventář byl sepsán.

Soud rozhodnul, že jedna strana poukazuje se za

účelem zjištění na pořad práva, a poukaz tento nabytí právní moci.

Nejvyšší soudní dvůr rozhodnul, že pakliže pozůstalostní soud, třeba neprávem, poukázal stranu na pořad práva, pak, ačkoliv rozhodnutí to odporuje řízení o projednání pozůstalostním, přece nutno jest vyčkati výsledku sporu, jelikož inventář má obsahovati veškeré soudy známé jmění.

Jak již shora uvedeno, musí míti pojetí sporného majetku do inventáře pravděpodobné odůvodnění, že zůstavitel v držbě byl.

Nestává-li takové pravděpodobné odůvodnění této domněnky, nemůže býti sporný majetek zařazen.

Rozhodnutí ze dne 2. září 1902 číslo 12/521 (Not. Z. str. 189) praví: »Soud má, i když po skončeném všestranném prozkoumání otázka, zdali zůstavitel byl v držbě zůstala spornou, toho poukázati na pořad práva, kdo držbu tvrdí.«

Šíře, avšak poněkud jinak, o tom jedná rozhodnutí ze dne 24. srpna 1915 R. I 425/15 takto:

»Zdali majetkový objekt do pozůstalostní inventury má býti převzat, má dle § 97 projednacího patentu v oficiosní cestě projednací soud rozhodnouti a dle § 98 a násl. a zvláště dle § 104 si počínati.

To platí také tehdá, jestliže některý účastník žádá zařazení nebo vyloučení za okolností, které objasněny býti mohou, jenom formálním průkazním řízením.

V tomto případě má projednací soud o zařazení rozhodnouti, ale současně ty účastníky, proti jejichž návrhu rozhodnutí se stalo, s jejich námitkami na pořad práva poukázati dle § 2 č. 7 nesp. řízení.

Pakliže se nastoupí pořad práva, pak mohou účastníci zakročiti o sečkání s projednáním pozůstalosti až do právoplatného soudního rozhodnutí.

Jinak má se bez přerušení v řízení projednacím pokračovati.

Rekursní soud tudíž neprávem odepřel rozhodnouti o přijetí nebo vynechání majetkového objektu.«

Správnost rozhodnutí toho bych připouštěl během řízení pozůstalostního pouze po sepsání inventáře, neboť sepsání má bez přerušení býti ukončeno.

Jak praví rozhodnutí ze dne 24. března 1884 citované v »Centralblatt für die juristische Praxis« Sv. IV. pod č. ř. 157 zůstavitelem zanechané věci mají býti zařazeny do pozůstalostního inventáře bez ohledu na vlastnický nárok třetí osoby, jelikož soudy během řízení pozůstalostního a za řízení nesporného nejsou povolány k rozhodnutí, kdo za vlastníka věci pokládán býti má.

Nemohu dosti důrazně k tomu poukázati, že ani inventář ani na to následující projednání pozůstalosti nemá a nemůže míti za účel zjišťovati zůstavitelovo vlastnictví.

Schusterův komentář na stránce 171 ad 1/6 praví:

»Tvrdí-li osoba třetí, že věc má ve svém držení, nastane zařazení do inventáře, účastníkům se ponechává, aby na vydání věci oproti odporující třetí osobě pořadem práva nastoupili.

Pro případ příznivého výsledku strany požadující předmět se dodatečně do inventáře zařadí.«

Ještě dále jde náhled vyslovený v rozhodnutí ze dne 18. listopadu 1885 citovaném v »Centralblatt für die juristische Praxis« Sv. V. pod č. ř. 155.:

»Ku zařazení do inventáře postačí žádost jediného interesenta na dědictví.

Žádost ta není způsobitou, aby právům třetích osob újmy způsobila, neboť ten interesent, kterému dotyčný

nárok při projednání bude přiřknut, musí nárok oproti odporu pořadem práva uplatnit.

Jelikož však jedná se o popřený nárok, má býti spor-
nost v inventáři vyznačena.«

Jak jsou kolísavé zásady i při nálezech nejvyšší
soudní instance, ukazuje však rozhodnutí ze dne 7. září
1910 R III 310/10, které nestaví povinnost oficiosního
šetření nad zájmy stran, nýbrž rozeznává případy,
jsou-li dědici svépřávní a případy, kde jest věc soudy
zájmy stran dle předpisu hájiti a vyslovuje zásadu:

»Věci, o kterých se tvrdí, že zůstaviteli náleží, ale
v ruce třetích osob se nalézají, mají dle § 104 proj. pat.
býti do pozůstalosti pojaty, jestliže nestávají náležitosti
§ 2 odst. 7.« V odůvodnění se praví:

»Jelikož dědicové jsou zletilí, o substituční podstatu
se nejedná, také povinný díl v úvahu nepadá, a žádný
podnět soudu nepředláhá, aby se dověděl, zda-li sporná
věc skutečně do pozůstalosti patří, má býti dědicům po-
necháno, aby nároky na věc v soudní cestě uplatnili, pak,
když si aktivní legitimaci k tomu odevzdací listinou
opatřili.

Dědicové nabývají legitimace teprve právní mocí
odevzdací listiny, ale nemají žádného vlastního nároku
ani podanou přihláškou dědičnou, ani uvedením ve sprá-
vu, a nemohou požadovati, aby mezi řízením pozůstalost-
ním jejich zájmy soudem nějak byly hájeny, neboť šetření
nemá se o nic jiného opíratí, nežli o zákon.«

(Dokončení.)

Dr. VÁCLAV KRČMA:

K praxi § 21 poplatkové novelly z r. 1915 a § 5. zák. z 12. srpna 1921 č. 337.

I. Notář Dr. Kotěra uveřejnil v č. 7 ročníku 6 Če-
ského práva poznámky k praxi § 21 poplatkové novelly.

Uvádí, jakým způsobem vyvinula se v poslední době
praxe poplatková ohledně tohoto ustanovení.

Ze své praxe dovoluji si sděliti, že důsledky fiskál-
ního stanoviska vyměřovacích úřadů vedou k daleko tíži-
vějšímu spolplatnění, než jak uvedeno v citovaném článku
Dra. Kotěry.

Nejpraktičtější případ, který je téměř denním chle-
bem při projednávání pozůstalosti, je ten, že po zůsta-
viteli, zejména zemře-li manžel, převezme usedlost syn
nebo dcera a pozůstalá manželka vyhradí si výměnek.

V tomto případě neoceňuje se cena tohoto výměnku
ani služebnosti bytu vzhledem k ustanovení § 20 odst. 4
nař. ze dne 15. září 1915 č. 278 ř. z. (u služebnosti bytu
z důvodu, že jde o Gebrauchsrechte, die auf räumlich
abgegrenzte Teile einer Sache eingeschränkt sind), podle
§ 20 popl. novelly, nýbrž podle ustanovení § 16 poplat-
kového zákona, při čemž pro užití § 21 oceňují se práva
tato dvojnásobným obnosem než-li jak stanoví § 16 popl.
zák.

O užití § 2 posledního odstavce zákona z 18. června
1901 č. 74 ř. z. nelze mluvit a sice z důvodu toho, že
v citovaném ustanovení § 20 č. 4 tato zákonná norma
citovaná není a nelze v pravém slova smyslu mluvit
o odstoupení (Abtretung).

Výminkové dávky bývají zejména při nynějších dra-
hotních poměrech velmi značné a začasť jmění pozůsta-
lostní jest pak úplně vyčerpáno takovýmto právem vzhle-
dem k ustanovení § 21 odst. 5.

Jelikož praxe finančních úřadů jest skutečně taková,

jak líčí notář Dr. Kotěra ve svém článku, dojde k tomu,
že jmění pozůstalostní jest vlastně spolplatně dvakrát
a sice po prvé při nápadu dědičném, po druhé však při
odpadnutí práv výměnkových a bytových.

Důsledky nešťastného ustanovení § 21 cís. nař. jsou
však ještě horší, nastane-li mezi dobou nápadu dědičného
a dobou odpadnutí výměnku převod na osoby cizí.

V tomto případě sice z takového převodu podle
ustanovení odst. 2. cit. § 21 nevyměřuje se poplatek da-
rovací, avšak v případě odpadnutí výměnku vyměřuje
se poplatek darovací z tohoto »obohacení« pomínutím vý-
měnku vzniklého, podle poměru příbuzenského nynějšího
majitele k původnímu zůstaviteli.

Poněvadž osoba, která nabude nemovitost do pozů-
stalosti náležející a výměnkem obtíženou, může býti
vzhledem k zůstaviteli zcela cizí, zaplatí tento nový na-
byvatel z tohoto obohacení poplatek po případě počíná-
jící 15%.

Jelikož Finanční úřady v extensivním výkladu § 38
svoji praxi o užívání § 21 rozšiřují na odstoupení majetku
jednáním mezi živými a sice z části úplatným, vede
tato praxe k důsledkům tak tíživým, že lze mluvit o kon-
fiskaci.

Soudím, že názor Dra. Kotěry v citovaném článku
jest správný a že pro tento názor mluví i ustanovení od-
stavce 3 § 21 cís. nař.

II. Finanční úřady dále nesprávně vykládají ustano-
vení § 5 zák. ze dne 12. srpna 1921 č. 337 sb. z. a n.

Podle tohoto ustanovení zákonného snižuje se po-
platek nemovitostní při převezech následkem úmrtí na
osoby I., II. a VII. třídy na jednu třetinu, co do částky
zatížené knihovními břemeny a výplatami druhým dědi-
cům pokud tyto nejsou kryty čistou cenou movitých
předmětů.

Finanční úřady došly k této praxi.

Není-li zde testamentu, a nemovitost do pozůstalosti
náležející převezme dohodou dědičnou jeden z dědiců,
proti povinnosti vyplatiti ostatním spoldědicům podíly
v hotovosti, nečítá Finanční úřad tyto podíly za výplaty
o nichž se zmiňuje § 5 právě citovaného zákona a k odů-
vodnění uvádí, že nemovitost podle zákona připadla všem
dědicům dohromady.

Tato praxe odporuje podle mého názoru ustanovení
§ 7 zák. z 18. června 1901 č. 74 ř. z., které sice stanoví,
že v takovéto dohodě dědičké nelze spatřovati nové
právní jednání, avšak vzhledem k tomu, že § 5 zák.
z 12. srpna 1921 nemluví o tom, komu nemovitost násled-
kem úmrtí napadla, nýbrž o tom, na koho nemovitost ná-
sledkem úmrtí se převádí, sluší ustanovení § 7 zák. z 18.
června 1901 č. 74 ř. z. aplikovati i na případy, o nichž
mluví § 5 zák. z 12. srpna 1921 č. 337 sb. z. a n.

Odporuje tedy v tomto směru praxe Finančních
úřadů citovaným zákonným ustanovením, jakož i roz-
hodnutím nejvyššího správního soudního dvoru, pokud
jde o výklad § 7 poplatkové novelly z roku 1901.

III. Je tedy nejméně záhodno, aby přikročeno bylo co
nejdříve k novellisaci poplatkových zákonů a při tom
tako odstraněno bylo i ustanovení § 39 cís. nař. z 15. září
1915 č. 278 ř. z., kterým zrušen byl poslední odstavec
§ 1 zák. z 18. června 1901 č. 74 ř. z. o započítávání po-
platků nemovitostních.

Při dnešní zdlouhavosti vyřizování u Finančních
úřadů stává se často, že do lhůty odstavce 2. § 39 ani
poplatky z druhého převodu vyměřeny nejsou.